

Cantalamesa: Křest v Duchu svatém

Na třech různých místech slyšíme v Novém zákoně o obrácení, pokaždé ve zcela novém světle. Dohromady nám tyto tři pasáže poskytují představu o tom, co znamená evangelní metanoia. Jde však především o to, aby každá sám objevil konverzi, jakou potřebuje v tomto svém životním okamžiku. Tak uvedl kardinál Raniero Cantalamessa své první postní kázání.

Podobně jako cyklus adventních promluv také postní rozjímání kazatele papežského domu probíhají v Aule Pavla VI. Kardinál Cantalamessa dnes postupně analyzoval výzvy k obrácení z Markova evangelia (1,15), Matoušova evangelia (18,1-3) a z Apokalypsy (3,15ad).

Obrácení jako změna mentality

„Obráťte se a věřte evangelium!“ (Mk 1,15) Poprvé se s výzvou k obrácení setkáváme na začátku Ježíšova působení v Markově evangelium. Před Ježíšovým příchodem znamenala konverze vždycky „návrat zpět“, revizi dosavadní cesty, ve chvíli, kdy se člověk ocital mimo ni, a návrat na stezky zákona a spolu s tím obnovu smlouvy s Bohem. Ježíš tento zásadně morální smysl obrácení proměňuje:

„V Ježíšových ústech se tento význam mění. Nikoli proto, že by si pohrával se změnou významu slov, ale protože s jeho příchodem se věci změnily.

„Čas se naplnil, přišlo Boží království!“ Obrácení již neznamena návrat zpět, ke staré smlouvě a dodržování zákona, znamená spíše skok vpřed a vstup do Království, uchopení spásy, která přichází k lidem nezištně, ze svobodné a svrchované Boží iniciativy.“

Obrátit se a uvěřit nejsou dvě po sobě následující věci, nýbrž jediný pohyb. Uvěřit - v tom spočívá první konverze, jak píše sv. Tomáš Akvinský (*Prima conversio fit per fidem*, S.Th, I-IIae, q.113, a. 4). To si však žádá hlubokou proměnu, přechod od představy Boha, který přikazuje a vyžaduje, k Bohu, který nám přichází dát všechno, obrácení od „zákona“ k „milosti“.

Nebudete-li jako děti...

Druhá evangelní perikopa, kterou papežský kazatel vybírá, pobízí k obrácení, které znamená radikální změnu směru, doslova zpátečku. „*Jestliže znovu nebudete jako děti, jistě nevejdete do nebeského království*“ (Mt 18, 3). Ježíš reaguje na diskusi mezi apoštoly o tom, kdo je v nebeském království největší. „Toto je konverze pro ty, kdo již vstoupili do Království, uvěřili evangeliu a dlouho stojí v Kristově službě. Toto je naše obrácení!“ – řekl papežský kazatel svým kolegům z římské kurie.

„Ježíš náhle strhává závoj. Kdepak první, tímhle způsobem se ale opravdu do království nevstupuje! Kde hledat nápravu? V obrácení, v naprosté změně perspektivy a směru. Ježíš tady navrhuje skutečnou kopernikovskou revoluci. Je třeba „decentralizovat se od sebe sama a do centra znovu postavit Krista“.

Stát se dětmi znamená pro apoštoly návrat k prvnímu povolání na břehu jezera, do chvíle bez titulů, očekávání, ale také bez závisti a rivality, kdy jejich jediným bohatstvím byl Ježíšův příslib a jeho přítomnost. Také pro nás – pokračoval kardinál Cantalamessa – to znamená návrat do chvíle povolání, kněžského svěcení, řeholních slibů nebo prvního skutečného setkání s Ježíšem, kdy jsme říkali: „Bůh sám mi postačí!“ – a věřili jsme tomu.

Obrácení od vlažnosti

„Znám tvé skutky: nejsi ani studený, ani horký...Protože jsi vlažný, ani horký, ani studený, vyplivnu tě z úst...bud' tedy horlivý a dej se na pokání“ (Zj 3,15). Třetí pobídka k obrácení zaznívá přísným tónem.

Najdeme ji v Apokalypse a obrací se k těm, kdo dlouho žijí křesťanským životem a zastávají v něm dokonce vůdcovskou roli. Jde o obrácení od průměrnosti a vlažnosti k plameni Ducha. Kardinál Cantalamessa cituje příklad sv. Terezie z Avily, která bez příkras popisuje hlubokou nespokojenost a potáčení se mezi světskými zálibami a životem v Boží přítomnosti (srov. Terezie z Avily, *Život*, kap. 7-8).

Jak tedy probudit horlivost? Kardinál Cantalamessa připomíná klasickou cestu křesťanské askeze se třemi etapami očišťování, osvěcování a sjednocení. Nicméně i k započetí této tradicí prozkoušené cesty je zapotřebí prvotního impulsu pocházejícího od Ducha svatého. Není to však jediná cesta následování Boží milosti.

„Askeze nastoupená bez silného počátečního popudu Ducha by byla jen mrtvou námahou a nevedla by k ničemu jinému než „k tělesné pýše“.
Duch nám byl dán proto, abychom byli schopni odříkání, spíš než jako

odměna za odříkání. Druhá cesta, která postupuje od vzplanutí k askezi a praktikování ctností je cestou, kterou Ježíš nechával kráčet své apoštoly." Duch svatý při Letnicích roznítil v apoštolech plamen lásky ke Kristu. Mnoho církevních otců počínaje Origenem mluví o opojení, jaké přináší „nové víno“, pocházející z pravých hroznů, jimiž je Kristus. Apoštolové byli vskutku opojeni, avšak „střízlivou opojeností“, která umrtvuje hřích a vlévá do srdce život, píše sv. Cyril Jeruzalémský (*Catech. XVII, 18-19, PG 33, 989*).

Křest v Duchu svatém

Jak se znovu chopit tohoto ideálu a vnést ho do dnešní dějinné a eklesiální situace? Je snad tento silný způsob zakoušení Ducha výsadou doby Otců a prvních časů církve? – táže se papežský kazatel. Dar Krista se neváže na určité historické období. Právě Duch je tím, kdo činí Kristovo vykoupení všeobecným, odpovídá. A s odkazem na papeže Františka ukazuje ke katolickému charismatickému hnutí, jež nabízí Božímu lidu cestu „k proudu milosti“, který zakoušíme ve křtu Ducha.

„Výraz „křest v Duchu“ pochází od samého Ježíše. Když odkazuje k blížícím se Letnicím před svým vystoupením na nebesa, říká svým apoštolům: „Jan křtil vodou, ale vy budete pokřtěni Duchem svatým“ (Sk 1,5). Je to obřad, na němž není nic esoterického, tvoří jej spíše velice prostá gesta, poklid a radost, provázené postojem pokory, pokání a připravenosti být jako děti.“

Křest v Duchu svatém je aktualizací křtu i biřmování, ale také celého křesťanského života. Svátosti manželství pro sezdané, svátosti kněžství pro kněze a řeholních slibů pro zasvěcené, vysvětluje kardinál Cantalamessa. Dobrá zpověď a katecheze při něm uvádějí křesťana do živého a radostného vztahu k hlavním pravdám a skutečnostem víry, jako je Boží láska, vědomí hříchu a spásy, nový život a proměna v Kristu, charismata a plody Ducha svatého. Nejobvyklejším a nejdůležitějším plodem tohoto křtu je objevení toho, co znamená osobní vztah k zmrvýchvstalému a živému Ježíši.

„V katolickém pojetí křest v Duchu svatém není konečným cílem, nýbrž výchozím bodem směřujícím ke křesťanské zralosti a angažovanosti v církvi,“ pokračuje papežský kazatel. Připomíná také, že zajisté nejde o jedinou možnou a výlučnou cestu. Mnoho křesťanů prožilo podobnou zkušenost aniž by kdy slyšeli o charismatickém hnutí. Zakusili zřetelný příliv milosti a nové pomazání Duchem při duchovních cvičeních, duchovním setkání nebo četbě.

„Tajemství spočívá v tom, abychom jedenkrát řekli „Přijď Duchu svatý“, vyslovili to z celého srdce, ponechali Duchu svatému svobodu, aby přišel

způsobem, jaký chce On, nikoli tak, jak bychom to chtěli my, nejlépe tak aby se v našem způsobu života a modlitby nic nezměnilo. Vzpomeňme si na slavnostní Ježíšův slib, který zazněl v evangeliu při včerejší mši: „Jestliže vy, třebaže jste zlí, umíte dávat svým dětem dobré dary, čím spíše váš nebeský Otec dá dobré věci těm, kdo ho prosí“ (Mt 7,11). „Křest v Duchu svatém“ se ukázal být prostým a mocným prostředkem pro obnovu života milionů věřících v téměř všech křesťanských církvích. Bezpočet je těch, kdo byli křesťané pouze podle jména, a díky této zkušenosti se stali skutečnými křesťany, oddanými modlitbě chvály a svátostem, aktivní v evangelizaci a připravení vzít na sebe pastorační úkoly ve farnostech. Skutečné obrácení od vlažnosti ke vzplanutí! Přišel čas, abychom si sami řekli to, co si Augustin téměř rozhořčeně sám pro sebe opakoval, když slyšel příběhy mužů a žen, kteří v jeho časech opouštěli svět, aby se zasvětili Bohu: Mohou jiní, mohou jiné, proč ne také já?“

Končil papežský kazatel, kardinál Raniero Cantalamessa, své první postní rozjímání pro římskou kurii. A uzavřel je prosbou k Matce Boží, aby vyprosila u svého Syna stejnou milost jako v Káni Galilejské a na její přímluvu se voda naší vlažnosti proměnila ve víno nového nadšení. Víno, které při Letnicích vyvolalo v apoštolech opojení Duchem a učinilo je „v Duchu horlivými“.

(job)